

ชุดความรู้: เศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy)
กับการออกแบบเชิงนิเวศ (Eco-design) สำหรับบรรจุภัณฑ์
ตอนที่ 1 จาก 3

VOL.

01

หลัก EPR

โอกาสพัฒนาระบบบรรจุภัณฑ์ที่ยั่งยืน

ว่าด้วยความรับผิดชอบส่วนขยาย - และโอกาสทางธุรกิจที่รออยู่

หลัก EPR: โอกาสพัฒนาระบบที่ยั่งยืน

ว่าด้วยความรับผิดชอบส่วนขยาย - และโอกาสทางธุรกิจที่รออยู่

ทุกวันนี้ ขยะบรรจุภัณฑ์ไม่ได้เป็นเพียงปัญหาสิ่งแวดล้อมอีกต่อไป แต่คือ “กติกาสู่โลก” ที่กำลังเปลี่ยนโฉมตลาดโลก ตั้งแต่สหภาพยุโรปได้บังคับใช้กฎหมายบรรจุภัณฑ์ฉบับใหม่ในปี พ.ศ. 2569 จนถึงประเทศไทยซึ่งให้ความสำคัญกับการผลักดันพระราชบัญญัติการจัดการบรรจุภัณฑ์อย่างยั่งยืน จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้ประกอบการจะต้องรู้จัก “หลัก EPR” เพื่อให้ทันรถไฟขบวนสำคัญนี้

บทความนี้จะช่วยให้ทุกท่านทำความเข้าใจหลักการ เครื่องมือ และแนวทางปฏิบัติที่เกิดผลได้จริง เพื่อเปลี่ยนความท้าทายของโลกบรรจุภัณฑ์ให้กลายเป็นโอกาส

ประเทศไทยผลิตขยะพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียว (Single-use Plastic) สูงถึง 3 ล้านตันต่อปี คิดเป็นร้อยละ 11 ของขยะมูลฝอยทั้งประเทศ แต่มีเพียงร้อยละ 25 เท่านั้นที่ถูกนำไปรีไซเคิล ส่วนที่เหลืออีกกว่าร้อยละ 72 ถูกฝังกลบหรือกองทิ้ง และอีกร้อยละ 3 รั่วไหลสู่สิ่งแวดล้อม (กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2567)

3

ล้านตัน/ปี
ขยะพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวที่ประเทศไทยผลิตต่อปี

11%

คิดเป็นร้อยละ 11 ของขยะมูลฝอยทั่วประเทศ

25%

รีไซเคิล
มีเพียงร้อยละ 25 เท่านั้นที่ถูกนำไปรีไซเคิล

72%

ฝังกลบ/กองทิ้ง
ร้อยละ 72 ถูกฝังกลบหรือกองทิ้ง

3%

รั่วไหล
อีกร้อยละ 3 รั่วไหลสู่สิ่งแวดล้อม

อันดับ

6

ของโลก

ประเทศไทยเคยติดอันดับ 6 ของโลกที่ปล่อยขยะพลาสติกลงสู่ทะเลมากที่สุด

ยิ่งไปกว่านั้น ประเทศไทยเคยติดอันดับ 6 ของโลก ในฐานะประเทศที่ปล่อยขยะพลาสติกลงสู่ทะเลมากที่สุด (Stapleton, 2026) ตัวเลขเหล่านี้ฉายภาพชัดเจนว่าระบบจัดการขยะเดิมไม่เพียงพอที่จะรับมือกับปัญหาที่ถาโถมเกินกำลังอีกต่อไป และสถานการณ์ที่กำลังผลักดันให้หลายประเทศทั่วโลก รวมถึงประเทศไทย หันมาใช้กลไกที่เรียกว่า การขยายความรับผิดชอบของผู้ผลิต (Extended Producer Responsibility: EPR) เพื่อเชื่อมโยงความรับผิดชอบของภาคธุรกิจ เข้ากับการจัดการบรรจุภัณฑ์ตั้งแต่ต้นน้ำจนถึงปลายน้ำ ซึ่งขณะนี้ หลัก EPR กลายเป็นกติกาที่ผู้ประกอบการทุกขนาดธุรกิจไม่อาจมองข้ามได้อีกต่อไป

1.

รู้จักหลัก EPR: 'ความรับผิดชอบ' ในโลกของบรรจุภัณฑ์

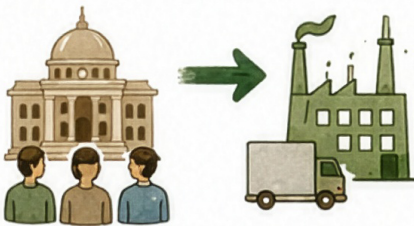
EPR (Extended Producer Responsibility) หรือ “การขยายความรับผิดชอบของผู้ผลิต” คือแนวนโยบายด้านสิ่งแวดล้อมที่กำหนดให้ผู้ผลิต ผู้นำเข้า และผู้ที่นำสินค้าออกสู่ตลาด ต้องรับผิดชอบต่อบรรจุภัณฑ์ของตนตลอดวงจรชีวิต (Life Cycle) — ตั้งแต่การออกแบบ การผลิต ไปจนถึงการเก็บรีไซเคิล และการกำจัด (United Nations Environment Programme [UNEP], n.d.) ปัจจุบันมีมากกว่า 40 ประเทศทั่วโลกที่มีระบบ EPR สำหรับบรรจุภัณฑ์แล้ว (Plastics for Change, 2025)

หัวใจสำคัญของ EPR 3 ประการ

1 หลักการที่ 1 การถ่ายโอนความรับผิดชอบ (Responsibility Shift)

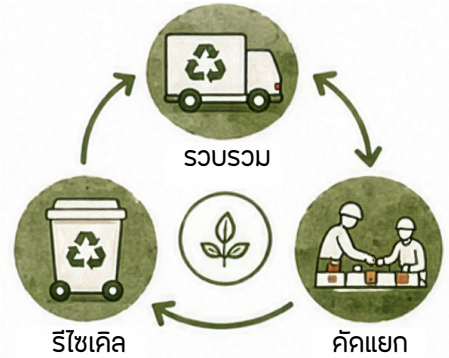
EPR เปลี่ยนภาระการจัดการขยะจาก “รัฐและประชาชน” ไปสู่ “ผู้ผลิตและผู้นำเข้า” โดยตรง หลักการนี้สร้างความเป็นธรรมบนพื้นฐานที่ว่า ผู้ที่ได้รับประโยชน์จากบรรจุภัณฑ์คือภาคธุรกิจจะต้องเป็นผู้รับผิดชอบ (TOMRA, 2022; UNEP, n.d.)

2 หลักการที่ 2 แรงจูงใจในการออกแบบที่ดีขึ้น (Design Incentive)

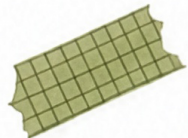

ภายใต้ระบบ EPR การกำหนดค่าธรรมเนียมขึ้นอยู่กับประเภทวัสดุและน้ำหนัก วัสดุที่รีไซเคิลยากต้องจ่ายมาก วัสดุที่รีไซเคิลง่ายจ่ายน้อย เป็นแรงจูงใจทางการเงินโดยตรงให้ผู้ผลิตหันมาออกแบบบรรจุภัณฑ์ให้รีไซเคิลได้ง่ายตั้งแต่แรก (Packaging School, n.d.)

3 หลักการที่ 3 การสร้างระบบวงจรปิด (Closed-Loop System)

เงินค่าธรรมเนียมที่เก็บได้ไหลกลับเข้าสู่ระบบรวบรวม คัดแยก และรีไซเคิล ทำให้ทรัพยากรหมุนเวียนอยู่ในระบบเศรษฐกิจได้อย่างต่อเนื่อง (Ellen MacArthur Foundation, n.d.)

'3 เหตุผล' ที่ไทยต้องมี EPR

1 หลักการที่ 1 ปัญหาขยะล้นระบบเดิม

แนวทางการจัดการขยะแบบดั้งเดิม (เก็บ-ฝัง-เผา) ไม่สามารถรองรับปริมาณบรรจุภัณฑ์ที่เพิ่มขึ้นทุกปีได้อีกต่อไป ดังที่กลุ่มติดตามฯ กตป. (2567) ระบุว่า ไทยมีปริมาณขยะบรรจุภัณฑ์รั่วไหลสู่สิ่งแวดล้อมและแหล่งน้ำสาธารณะเพิ่มขึ้นต่อเนื่อง ซึ่ง EPR คือกลไกที่จะสร้างระบบ “เก็บกลับ-รีไซเคิล” ที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืน

2 หลักการที่ 2 ย้ายภาระต้นทุนและ ความรับผิดชอบต่อผู้ผลิต

จากเดิมที่ต้นทุนการจัดการขยะบรรจุภัณฑ์เป็นภาระของภาครัฐและผู้เสียภาษี EPR จะโอนภาระนั้นไปสู่ “ผู้ที่สร้างบรรจุภัณฑ์” และสร้างแรงจูงใจโดยตรงให้ผู้ประกอบการลดบรรจุภัณฑ์ที่ไม่จำเป็น

3 หลักการที่ 3 ตามให้ทันกติกาโลก

กฎหมายของสหภาพยุโรป EU-PPWR มีผลบังคับใช้ พ.ศ. 2569 ในขณะที่สหรัฐฯ บังคับใช้ EPR ใน 7 รัฐแล้ว หากผู้ส่งออกไทยไม่ปรับตัว อาจได้รับผลกระทบจาก “การกีดกันทางการค้า” จากประเทศคู่ค้าที่ต้องการเฉพาะบรรจุภัณฑ์ที่ผ่านมาตรฐาน EPR ซึ่งมีผลกระทบโดยตรงต่อช่องทางส่งออกของ SMEs ไทย

2.

ผลกระทบของ EPR: ต้นทุนเพิ่ม หรือ เริ่มโอกาสใหม่?

เมื่อเอ่ยถึง EPR คำถามแรกสำหรับผู้ประกอบการมักถามคือ “ต้นทุนจะขึ้นแค่ไหน?”

คำตอบคือ: อาจมีต้นทุนเพิ่มขึ้นบางส่วน แต่โอกาสที่ซ่อนอยู่นั้นอาจสร้างมูลค่ามากกว่ากันในระยะยาว

ด้านต้นทุน: สิ่งที่ต้องเตรียมรับ

ภายใต้ระบบ EPR ผู้ผลิตและผู้นำเข้าต้องชำระค่าธรรมเนียม (EPR Fees) ตามชนิดและปริมาณบรรจุภัณฑ์ที่นำออกสู่ตลาด ข้อมูลจากสหราชอาณาจักรซึ่งเริ่มใช้ UK-EPR ในปี พ.ศ. 2567 ชี้ให้เห็นว่า การเลือกใช้วัสดุบรรจุภัณฑ์มีผลอย่างมีนัยสำคัญต่อค่าธรรมเนียมที่ต้องจ่าย กล่าวคือ การใช้พลาสติกแข็ง (Rigid Plastic) มีค่าธรรมเนียมมากกว่ากระดาษถึงร้อยละ 81 การใช้พลาสติกยืดหยุ่น (Flexible Plastic) มีค่าธรรมเนียมสูงกว่ากระดาษเคลือบ (Paper + Biocoating) ร้อยละ 78 และพลาสติกมีค่าธรรมเนียมสูงกว่าโลหะหรือแก้ว ร้อยละ 60 (Mooney, 2026)

เปรียบเทียบค่าธรรมเนียม EPR ที่เพิ่มขึ้น (UK-EPR, 2027)

	พลาสติกแข็ง (Rigid Plastic)	>		กระดาษ (Paper)	+81%
	พลาสติกยืดหยุ่น (Flexible Plastic)	>		กระดาษเคลือบ (Paper + Biocoating)	+78%
	พลาสติก (Plastic)	>		โลหะหรือแก้ว (Metal/Glass)	+60%

ด้านโอกาส: ผลตอบแทนที่คุ้มค่า

งานวิจัยจาก Mooney (2026) ชี้ว่าธุรกิจที่เปลี่ยนมาใช้บรรจุภัณฑ์ยั่งยืน มีโอกาสด้านรายได้เพิ่มขึ้นระหว่างร้อยละ 6 ถึง 25 จากยอดขายที่เพิ่มขึ้น ส่วนแบ่งตลาดที่ขยายออก และราคาพรีเมียมที่ผู้บริโภคยินดีจ่าย ผลสำรวจ Durand-Hayes et al. (2024) พบว่าผู้บริโภคร้อยละ 80 ทั่วโลกพร้อมจ่ายเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 9.7 เพื่อสินค้าและบรรจุภัณฑ์ที่ยั่งยืน ในขณะที่ Simon-Kucher (2024) รายงานว่า ผู้บริโภคร้อยละ 54 ยึดความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (Eco-friendly) เป็นปัจจัยสำคัญในการตัดสินใจซื้อ

รายได้เพิ่มขึ้น

+6-25%

จากยอดขายที่เพิ่มขึ้น ส่วนแบ่งตลาดที่ขยายออก และราคาพรีเมียม

ผู้บริโภคพร้อมจ่าย

80%

ของผู้บริโภคทั่วโลก พร้อมจ่ายเพิ่ม

ยินดีจ่ายเพิ่มเติม

+9.7%

เพื่อสินค้าและบรรจุภัณฑ์ที่ยั่งยืน

Eco-friendly เป็นปัจจัยสำคัญ

54%

ของผู้บริโภคถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญในการตัดสินใจซื้อ

บทเรียนจากนานาชาติ: ตัวเลขที่พิสูจน์ผล

ประเทศที่ใช้ระบบ EPR มานานกว่า 20 ปี ต่างบรรลุอัตราการรีไซเคิลบรรจุภัณฑ์ที่น่าพึงพอใจ ญี่ปุ่น ซึ่งเริ่มใช้ EPR ตั้งแต่ปี 2538 มีอัตราการรีไซเคิล PET สูงถึงร้อยละ 93 สวีเดน (EPR เริ่ม พ.ศ. 2537) บรรลุร้อยละ 84.8 เยอรมนี (EPR เริ่ม พ.ศ. 2534) อยู่ที่ร้อยละ 67 และเกาหลีใต้ (EPR เริ่ม พ.ศ. 2546) อยู่ที่ร้อยละ 72 เปรียบเทียบกับ ไทย ที่อัตราการรีไซเคิลบรรจุภัณฑ์ยังอยู่ที่เพียงร้อยละ 25 (Packaging School, n.d.; กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2567) ช่องว่างนี้เป็นทั้ง “ความท้าทาย” และ “โอกาสที่รอการพัฒนา”

อัตราการรีไซเคิลบรรจุภัณฑ์ (%)

ญี่ปุ่น
EPR เริ่ม
พ.ศ. 2538

93%

สวีเดน
EPR เริ่ม
พ.ศ. 2537

84.8%

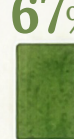
เกาหลีใต้
EPR เริ่ม
พ.ศ. 2546

72%

เยอรมนี
EPR เริ่ม
พ.ศ. 2534

67%

ไทย
EPR เริ่ม
พ.ศ. 2534

25%

3.

จาก EPR สู่ ขอบบังคับและกฎหมายด้านบรรจุภัณฑ์

มากกว่า 40 ประเทศทั่วโลกที่มีระบบ EPR สำหรับบรรจุภัณฑ์แล้วในปัจจุบัน (Plastics for Change, 2025) นับตั้งแต่เยอรมนีบุกเบิกเป็นประเทศแรกในปี พ.ศ. 2534 ตามด้วยญี่ปุ่น เกาหลีใต้ จนถึงสหราชอาณาจักร และรัฐต่าง ๆ ในสหรัฐอเมริกาที่เพิ่งเริ่มบังคับใช้ในปี พ.ศ. 2566–2568

สหภาพยุโรป (EU): PPWR & ESR — มาตรฐานสูงสุดในโลก

เมื่อ 11 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2568 สหภาพยุโรปประกาศใช้ **กฎระเบียบว่าด้วยบรรจุภัณฑ์และขยะบรรจุภัณฑ์ (Packaging and Packaging Waste Regulation: PPWR)** ฉบับปี 2025/40 ซึ่งมีผลบังคับใช้เต็มรูปแบบ ตั้งแต่ 12 สิงหาคม พ.ศ. 2569 (EUR-Lex, 2025; European Commission, n.d.) กฎหมายนี้กำหนดให้ผู้ผลิตและผู้นำเข้าต้องลงทะเบียนกับระบบ EPR แห่งชาติ รายงานปริมาณและประเภทบรรจุภัณฑ์ และชำระค่าธรรมเนียมตามต้นทุนการรีไซเคิลจริง

ลงทะเบียนกับระบบ EPR แห่งชาติ

รายงานปริมาณและประเภทบรรจุภัณฑ์

ชำระค่าธรรมเนียมตามต้นทุนการรีไซเคิลจริง

นอกจากนี้ **กฎระเบียบ ESR (Ecodesign for Sustainable Products Regulation)** ของยุโรปมีผลบังคับใช้แล้วตั้งแต่ 18 กรกฎาคม พ.ศ. 2567 กำหนดมาตรฐานการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ยั่งยืน ครอบคลุมทั้งความทนทาน ความสามารถในการรีไซเคิล และการใช้วัสดุรีไซเคิล (ณัฐธิดา บุนนาค, 2567)

สหรัฐอเมริกา: EPR ระดับรัฐที่เติบโตเร็ว

ในสหรัฐอเมริกา EPR สำหรับบรรจุภัณฑ์ไม่ได้เป็นนโยบายระดับชาติ แต่ละรัฐออกกฎหมายของตนเอง โดยในปี พ.ศ. 2568 มีอย่างน้อย 7 รัฐที่ผ่านกฎหมาย EPR สำหรับบรรจุภัณฑ์แล้ว ได้แก่ Oregon, Maine, California, Colorado, Minnesota, New Jersey และ Maryland (Association of Plastic Recyclers [APR], n.d.)

ประเทศไทย: แนวทางการจัดการบรรจุภัณฑ์ที่ยั่งยืน

นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2566 กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้พัฒนาแนวคิดการจัดการบรรจุภัณฑ์ตามหลัก EPR แบบสากล โดยผลักดันพระราชบัญญัติการจัดการบรรจุภัณฑ์อย่างยั่งยืน (Sustainable Packaging Management Act) จึงนับเป็นโอกาสที่ผู้ประกอบการไทยจะต้องปรับตัว และมีส่วนร่วมอย่างจริงจัง

EU

ESPR มีผลบังคับใช้ 18 ก.ค. 2567 กำหนดมาตรฐานการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ยั่งยืน ครอบคลุมความทนทาน รีไซเคิล และการใช้วัสดุรีไซเคิล

USA

EPR ระดับรัฐอย่างน้อย 7 รัฐ ในปี พ.ศ. 2568 ได้แก่ Oregon, Maine, California, Colorado, Minnesota, New Jersey และ Maryland

THAILAND

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พัฒนาแนวคิดการจัดการบรรจุภัณฑ์ตามหลัก EPR แบบสากล ผลักดัน พ.ร.บ. การจัดการบรรจุภัณฑ์ที่ยั่งยืน

4. 'ผู้เล่นหลัก' ในห่วงโซ่คุณค่าบรรจุภัณฑ์ กับ EPR ประเทศไทย

ระบบ EPR ไม่ใช่ภาระของผู้ผลิตรายเดียว — แต่เกี่ยวข้องกับทุกจุดในห่วงโซ่คุณค่า (Value Chain) ตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ ไปจนถึงปลายน้ำ ต่างมีบทบาทสำคัญ นั่นคือ

- **ต้นน้ำ (Upstream)** ได้แก่ ผู้ผลิตวัตถุดิบและวัสดุบรรจุภัณฑ์ ซึ่งต้องพัฒนาวัสดุรีไซเคิลได้จริง
- **กลางน้ำ (Midstream)** ได้แก่ เจ้าของแบรนด์ ผู้นำเข้า และผู้จัดจำหน่าย ซึ่งเป็นกลุ่มที่นำบรรจุภัณฑ์พร้อมสินค้าของตนเข้าสู่ตลาด และมีหน้าที่หลักในการรับผิดชอบดำเนินการตามกฎหมาย EPR
- **ปลายน้ำ (Downstream)** ได้แก่ ผู้รวบรวมขยะ คัดแยก และรีไซเคิล ที่ต้องการโครงสร้างพื้นฐานและแรงสนับสนุนจากค่าธรรมเนียม EPR

ใครบ้างที่นับเป็น 'ผู้ผลิต' ในความหมาย EPR?

“ผู้ผลิต” ในความหมาย EPR ไม่ใช่แค่โรงงาน และไม่จำเป็นต้องเป็นโรงงาน แต่หมายรวมถึงทุกฝ่ายที่เป็นต้นทาง “ทำให้บรรจุภัณฑ์เข้าสู่ตลาด” ได้แก่

PRO: ตัวกลางที่ SMEs ต้องรู้จัก

PRO (Producer Responsibility Organization) คือ “องค์กรความรับผิดชอบต่อผู้ผลิต” ทำหน้าที่เป็นตัวกลางบริหารระบบ EPR แทนผู้ประกอบการรายย่อยที่ไม่สามารถจัดการเองได้ทั้งหมด ในประเทศไทย มีองค์กรที่ทำหน้าที่ใกล้เคียงกับขอบเขตภารกิจของ PRO เช่น TIPMSE / PackBack, PRO Thailand Network, PPP Plastics, Aluminium Loop โดยบางองค์กรจะจําแนกบรรจุภัณฑ์เฉพาะชนิดวัสดุ (พลาสติก อลูมิเนียม)

การรวมกลุ่ม SMEs: พลั้วร่วมในระดับอุตสาหกรรม

ธุรกิจขนาดเล็กมักกังวลเรื่อง ต้นทุน การปรับตัว และความรู้ด้านกฎหมาย แต่มีแนวทางหนึ่งที่เริ่มเห็นผลจริง นั่นคือ การรวมกลุ่มของผู้ประกอบการ SMEs เพื่อรับมือร่วมกัน เช่น การจัดซื้อวัตถุดิบ การเรียนรู้กฎหมาย หรือการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งช่วยลดภาระของธุรกิจรายเล็กได้มาก นอกเหนือจากการเข้าร่วมองค์กร PRO แล้ว SMEs ยังสามารถ “รวมกลุ่ม” กันในระดับอุตสาหกรรมหรือสมาคมการค้าเพื่อต่อรองเงื่อนโซ่กับ PRO ให้เหมาะสมกับขนาดธุรกิจ แบ่งปันข้อมูลแนวทาง Eco-design และพัฒนาระบบ Tracking ร่วมกัน เช่น ความสำเร็จของกลุ่มผู้ผลิตอาหารและเครื่องดื่มขนาดเล็กในยุโรปที่รวมตัวกันจัดทำระบบ EPR Collective ลดต้นทุนการปฏิบัติตามกฎได้เมื่อเทียบกับการดำเนินการแบบเดี่ยว

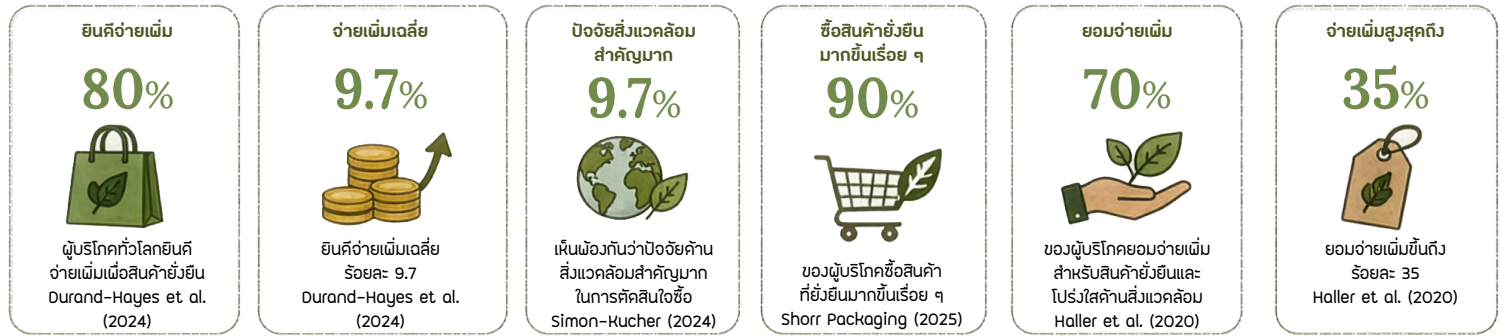
5.

เพิ่มคุณค่าแบรนด์: พลิกจุดขายด้วยบรรทัดที่ยั่งยืน

นอกเหนือจาก “การปฏิบัติตามกฎ” EPR ยังเป็น “เครื่องมือสร้างแบรนด์” ที่ทรงพลัง ในยุคที่ผู้บริโภคให้ความสำคัญกับความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมมากขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ

ผู้บริโภคพร้อมจ่ายเพิ่ม – ตัวเลขที่เชิญชวนชัดเจน

ผลสำรวจจากหลายสำนักยืนยันสอดคล้องกันว่า ผู้บริโภคส่วนใหญ่ทั่วโลก พร้อมจ่ายราคาพรีเมียมเพื่อสินค้าที่ยั่งยืน Durand-Hayes et al. (2024) พบว่าร้อยละ 80 ยินดีจ่ายเพิ่มเฉลี่ยร้อยละ 9.7 Simon-Kucher (2024) ระบุร้อยละ 54 เห็นพ้องกันว่าปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมสำคัญมากในการตัดสินใจซื้อ และ Shorr Packaging (2025) รายงานว่าร้อยละ 90 ของผู้บริโภคซื้อสินค้าที่ยั่งยืนมากขึ้นเรื่อย ๆ Haller et al. (2020) ยังพบว่าร้อยละ 70 ของผู้บริโภคยอมจ่ายเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 35 สำหรับสินค้าที่มีความยั่งยืนและโปร่งใสด้านสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะกลุ่ม Gen Z (เกิด พ.ศ. 2540–2555) และ Millennials (2524–2539) ซึ่งให้ความสำคัญกับประเด็นสิ่งแวดล้อมมากที่สุด (Marketing Oops!, 2566)

ฉลากสิ่งแวดล้อม (Eco-Label): อาวุธสร้างความน่าเชื่อถือ

ไทยมีฉลากรับรองด้านสิ่งแวดล้อมหลายประเภท เช่น (1) **ฉลากคาร์บอนฟุตพริ้นท์ (Carbon Footprint Label)** ขององค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก (อบก.) โดยเฉพาะ CFP ซึ่งแสดงปริมาณการปล่อย CO₂ เทียบเท่าต่อหน่วยสินค้า (องค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก (องค์การมหาชน), ม.ป.ป.) (2) **ฉลากเขียว (Green Label)** โดยมูลนิธิสถาบันสิ่งแวดล้อมไทย (มสท.) รับรองว่าสินค้านั้นมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมต่ำกว่ามาตรฐาน (มูลนิธิสถาบันสิ่งแวดล้อมไทย, ม.ป.ป.) และ (3) **สัญลักษณ์รีไซเคิลมาตรฐาน ISO** แสดงประสิทธิภาพและความสามารถในการรีไซเคิล การมีฉลากเหล่านี้ยังช่วยเปิดประตูสู่ห้างค้าปลีกและตลาดส่งออกที่มีเกณฑ์ ESG

6.

How-to: แนวทางตอบโจทย์ EPR เพื่อพัฒนาบรรทัดที่ยั่งยืน

ผู้ประกอบการที่เตรียมตัวได้เร็ว จะได้เปรียบทั้งด้านต้นทุน ความสัมพันธ์กับลูกค้า และภาพลักษณ์แบรนด์ แนวทาง 5 ขั้นตอนที่ธุรกิจทุกขนาดควรเริ่มทำตั้งแต่วันนี้ คือ

ขั้นที่ 1: สำรวจและประเมินบรรทัดที่ยั่งยืน (Packaging Assessment)

เริ่มจาก “การสำรวจบัญชีบรรทัดที่ยั่งยืน” (Packaging Inventory) ของธุรกิจ บันทึกประเภทวัสดุ น้ำหนัก และปริมาณบรรทัดที่ยั่งยืนแต่ละชนิดที่ใช้ต่อปี จากนั้นประเมินว่าบรรทัดที่ยั่งยืนแต่ละชนิดรีไซเคิลได้หรือไม่ ง่ายหรือยาก และคำนวณค่าธรรมเนียม (EPR Fees) เบื้องต้นตามอัตราของ UK-EPR หรือ EU-PPWR เป็นเกณฑ์เปรียบเทียบสมรรถนะ (RKCMPD-ERIA, 2025); Oops!, 2566)

ขั้นที่ 2: เลือก PRO และลงทะเบียนล่วงหน้า

ติดต่อและศึกษาโครงสร้างขององค์กรที่เกี่ยวข้องหรือรับผิดชอบภารกิจใกล้เคียงกับ PRO ที่มีอยู่แล้วในไทย เพื่อทำความเข้าใจระบบ ประสานการดำเนินงานและเตรียมพร้อมสำหรับการลงทะเบียน เพื่อดำเนินการร่วมกับองค์กร PRO ในอนาคต

ขั้นที่ 3: ออกแบบบรรจุภัณฑ์ใหม่ แนว Eco-design

นี่คือขั้นตอนที่ สร้างผลกระทบต่อต้นทุนและโอกาสในระยะยาวมากที่สุด หลักการออกแบบบรรจุภัณฑ์เชิงนิเวศ (Eco-Packaging Design) 5 ข้อ ที่ควรนำมาใช้ ได้แก่

- 1 ใช้วัสดุรีไซเคิลได้จริง (Recyclable Material)
เลือกวัสดุที่ระบบรีไซเคิลไทยรองรับจริง เช่น PET, HDPE, กระดาษ
- 2 ลดบรรจุภัณฑ์ที่ไม่จำเป็น (Minimal Packaging)
ทบทวนทุกชั้นของบรรจุภัณฑ์ว่าจำเป็นต่อการปกป้องสินค้าจริงหรือไม่
- 3 ออกแบบเพื่อการรีไซเคิล (Design for Recycling/DfR)
ใช้ Mono-material หลีกเลี่ยง Multi-layer Film และ PVC ออกแบบให้ฉลากลอกออกได้ ฝาแยกวัสดุได้ง่าย
- 4 พิจารณาวัสดุ Compostable สำหรับอุตสาหกรรมอาหาร เฉพาะกรณีที่มีระบบ Industrial Composting รองรับ
- 5 แสดงข้อมูลสิ่งแวดล้อมบนฉลาก (Eco-Labeling)
ระบุวัสดุ เปเปอร์เซ็นทรัลรีไซเคิล และสัญลักษณ์ ISO

วัสดุที่ "ควรหลีกเลี่ยง"

พลาสติกใช้
ครั้งเดียวทิ้ง
(Single-use)

บรรจุภัณฑ์
หลายชั้น
ที่แยกไม่ได้
(Multi-layer,
non-separable)

PVC

ผลิตภัณฑ์เป็น
ด้วยกาว/สี
ซึ่งรีไซเคิลไม่ได้

VS

วัสดุที่ "ควรเปลี่ยนมาใช้"

rPET
(PET จากวัสดุ
รีไซเคิล ≥ 30%)

พลาสติกรีไซเคิลได้
100%
ประเภท HDPE/PP

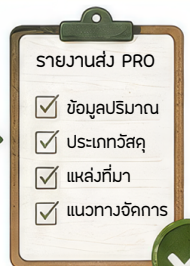
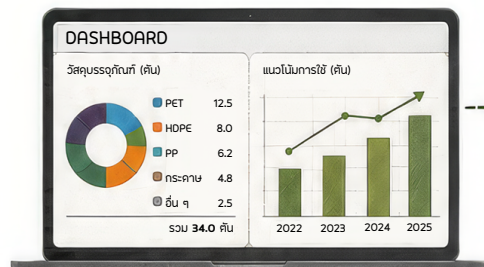
กระดาษเคลือบ
Biocoating

บรรจุภัณฑ์
Compostable
ที่ได้มาตรฐาน
EN 13432

ขั้นที่ 4: ปรับระบบการติดตามและรายงาน (Tracking & Reporting)

จัดทำระบบบันทึกข้อมูลปริมาณบรรจุภัณฑ์ที่ใช้ต่อปี ตามประเภทวัสดุ เพื่อให้สามารถรายงานต่อ PRO ได้อย่างถูกต้องและรวดเร็วเมื่อกฎหมายบังคับใช้ การมีระบบ Tracking ที่ดียังช่วยให้สามารถวิเคราะห์ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงวัสดุบรรจุภัณฑ์ได้อย่างแม่นยำ (RKCMPD-ERIA, 2025)

ขั้นที่ 5: สื่อสารและสร้างจุดขายด้านความยั่งยืน

นำผลลัพธ์จากการปรับปรุงบรรจุภัณฑ์มาสื่อสารกับผู้บริโภคอย่างโปร่งใส และน่าเชื่อถือ ไม่ว่าจะเป็นการขอรับรองฉลากคาร์บอนฟุตพริ้นท์ ฉลากเขียว การแสดงเนื้อหาวัสดุรีไซเคิลบนบรรจุภัณฑ์ หรือการเล่าเรื่องราวความยั่งยืน (Sustainability Story) ผ่านช่องทางตลาดต่าง ๆ เพราะความโปร่งใสคือรากฐานของ “ความไว้วางใจ” ที่แปลงเป็นยอดขายได้จริง (Nordigården et al., 2025)

ก้าวต่อไปสำหรับผู้ประกอบการ:
ปรับตัวตาม EPR ตั้งแต่วันนี้

หลักการ EPR ไม่ใช่เรื่องไกลตัวอีกต่อไป แต่คือ “กติกาใหม่ของโลกธุรกิจ” ผู้ประกอบการที่สามารถปรับการออกแบบบรรจุภัณฑ์ให้รีไซเคิลได้ง่าย เข้าร่วมกับเครือข่าย PRO และสื่อสารความยั่งยืนสู่ผู้บริโภคได้แน่นอน ๆ จะก้าวไปข้างหน้าได้ก่อนด้วยต้นทุนที่ต่ำกว่า ขณะที่ผู้บริโภคที่มีบทบาทสำคัญ ในฐานะ “ผู้คัดเลือก” ที่ทุกการซื้อสินค้าคือเสียงสนับสนุน ... เศรษฐกิจหมุนเวียนที่แท้จริงเกิดขึ้นได้ เมื่อทุกฝ่ายร่วมกัน “ปิดวงจร” ให้ทรัพยากรอันมีค่าหมุนเวียนอยู่ในระบบได้อย่างต่อเนื่องไม่รู้จบ

เอกสารอ้างอิง

Association of Plastic Recyclers [APR]. (n.d.). EPR for packaging laws: Proven policy solution to improve recycling through dedicated funding and system-wide coordination.
<https://plasticsrecycling.org/tools-and-resources/policy-hub/policy-priorities/packaging-epr-laws/>

Durand-Hayes, S., Morton, P., & Crane, B. (2024, May 15). PwC's voice of the consumer survey 2024: Shrinking the consumer trust deficit. PwC.
<https://www.pwc.com/gx/en/issues/c-suite-insights/voice-of-the-consumer-survey/2024.html>

Ecosistant. (2025, January 2). EPR: Extended producer responsibility in cross-border e-commerce.
<https://www.ecosistant.eu/en/epr-extended-producer-responsibility-ecommerce/>

Ellen Macarthur Foundation. (n.d.). Plastics & packaging: Designing out plastic pollution with the circular economy.
<https://www.ellenmacarthurfoundation.org/topics/plastics/overview>

EUR-Lex. (2025, September 26). Packaging and packaging waste (from 2026).
<https://eur-lex.europa.eu/EN/legal-content/summary/packaging-and-packaging-waste-from-2026.html>

European Commission. (n.d.). Packaging waste: EU rules on packaging and packaging waste, including design and waste management.
https://environment.ec.europa.eu/topics/waste-and-recycling/packaging-waste_en

Haller, K., Lee, J., & Cheung, J. (2020). Meet the 2020 consumers driving change: Why brands must deliver on omnipresence, agility, and sustainability. IBM.
<https://www-api.ibm.com/adobe/assets/urn:aaid:aem:2cfaea58-1780-4d3a-99d1-038c69479917/original/as/83030183.pdf>

Mooney, F. (2026, March 13). How packaging producers can create value from EPR fee analysis: UK packaging producers have the opportunity to create customer value through EPR fee analysis. Anthesis.
<https://www.anthesisgroup.com/insights/creating-value-from-epr-fee-analysis/>

Nordigården, D., Feber, D., Grünewald, F., Pley, M., Seidner, M., & Conrad, M. (2025, June 24). Sustainability in packaging 2025: Inside the minds of global consumers. McKinsey & Company.
<https://www.mckinsey.com/industries/packaging-and-paper/our-insights/sustainability-in-packaging-2025-inside-the-minds-of-global-consumers>

Packaging School. (n.d.). Extended producer responsibility laws for packaging around the world.
<https://packagingschool.com/lessons/extended-producer-responsibility-laws-for-packaging-around-the-world>

Plastics for Change. (2025, February 27). From pollution to solution: How extended producer responsibility is reshaping the future of plastics.
<https://www.plasticsforchange.org/blog/from-pollution-to-solution-how-extended-producer-responsibility-is-reshaping-the-future-of-plastics>

RKCPD-ERIA. (2025, January 15). Extended producer responsibility - legal framework: Thailand.
<https://rkcpd-eria.org/extended-producer-responsibility/legal-framework/thailand>

Shorr Packaging. (2025, January 30). The 2025 sustainable packaging consumer report.
<https://www.shorr.com/resources/blog/sustainable-packaging-consumer-report/>

Simon-Kucher. (2024, July 2). Simon-Kucher unveils 2024 Global Sustainability Study: Majority willing to pay more for green products.
<https://www.simon-kucher.com/en/who-we-are/newsroom/simon-kucher-unveils-2024-global-sustainability-study-majority-willing-pay-more>

Stapleton, T. (2026, March 21). Ocean plastic pollution by country: Where does it come from?. Stop Ocean Plastic.
<https://www.stopoceanplastic.org/posts/ocean-plastic-pollution-by-country>

TOMRA. (2022, March 30). What is Extended Producer Responsibility (EPR)?
<https://www.tomra.com/news-and-media/feature-articles/what-is-extended-producer-responsibility>

United Nations Environment Programme [UNEP]. (n.d.). Extended producer responsibility.
<https://www.unep.org/ietc/what-we-do/extended-producer-responsibility>

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, กรมควบคุมมลพิษ. (2567). แผนปฏิบัติการด้านการจัดการขยะพลาสติก ระยะที่ 2 (พ.ศ. 2566 – 2570) = Action plan on plastic waste management phase II (2023 – 2027).
https://www.pcd.go.th/wp-content/uploads/2023/01/pcdnew-2023-01-27_07-35-03_203228.pdf

กลุ่มติดตามฯ กตป. (2567, มิถุนายน 25). EPR กับการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม. สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.
<https://www.onep.go.th/epr-กับการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม/>

ณัฐธิดา บุญนาค. (2567, กรกฎาคม 24). สหภาพยุโรปบังคับใช้ ข้อกำหนดใหม่ในการออกแบบผลิตภัณฑ์เพื่อลดการปล่อยสิ่งแวดล้อมและทรัพยากร ต้องมีอายุการใช้งาน-ซ่อมง่าย-รีไซเคิลได้. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
<https://www.sdgmovement.com/2024/07/24/eu-ecodesign-for-sustainable-products-regulation/>

Marketing Oops!. (2566, พฤศจิกายน 6). Kantar เผยผู้บริโภคทั่วโลกหันมาใส่ใจจ่ายด้านยั่งยืนแตะ 1 ล้านล้านดอลลาร์ภายในปี 2027.
<https://www.marketingoops.com/reports/industry-insight/kantar-who-cares-who-does-in-the-fmcg-industry/>

มูลนิธิสถาบันสิ่งแวดล้อมไทย. (ม.ป.ป.). ความเป็นมาของฉลากเขียว.
<https://greenlabel.tei.or.th/history-green-label/>

องค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก (องค์การมหาชน). (ม.ป.ป.). ฉลากลดคาร์บอนฟุตพริ้นท์ หรือ ฉลากลดโลกร้อน.
<https://thaicarbonlabel.tgo.or.th/index.php?lang=TH&mod=Y21Wa2RXtJBhVz11WD-Jseg>

อำนวยการผลิต สร้างสรรค์เนื้อหาหลัก และเผยแพร่ โดย

สถาบันวิทยาการเศรษฐกิจหมุนเวียน
เพื่อผู้ประกอบการและผู้บริโภค
มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

ออกแบบจัดหน้าและผลิตสื่อ โดย

สำนักบริหารความยั่งยืน ธรรมภิบาล และสื่อสารองค์กร

เครือเจริญโภคภัณฑ์

สนับสนุนการดำเนินงาน โดย

พิมพ์เผยแพร่: กรกฎาคม 2569